

References (in Latin): Translation / Transliteration / Transcription

1. The Sustainable Development Goals Report 2017, United Nations, New York, 2017. p. 2.
2. SIPRI 2015: Annals: Armament, disassembly and international security: trans. engl. / Stockholm International Institute for Peace Research, Ukrainian Center for Economic and Political Studies named after O. Razumkov; editor. ukr. L. Shangin. – K.: Zapovit, 2016. pp. 35-44 (in Ukr.)
3. Babichev, N., Borovskiy, Y., 1982. Dictionary of Latin winged words / Under. edited by J. M. Borowski, M., p. 477 (in Rus.)
4. Economic security of Ukraine in conditions of globalization challenges: monograph / for zag. edited by A. A. Mazaraki. – K.: Kyiv National University of Trade and Economics, 2010. p. 718 (in Ukr.)
5. Flissak, C., 2015. European milestones for Ukraine's economic diplomacy diversification Ukraine. Economic Annals-XXI, 5-6, 11-14. (in Ukr.)
6. Tsivaty, V., 2016. Environmental Diplomacy on the Chernobyl disaster: Institutional and International Political Cooperation Context. Scientific Bulletin of Diplomatic Academy of Ukraine. 23, II, ser. "Political science", 128-134 (in Ukr.)
7. Afontsev, S., 2014. the Global economy in search of new growth models. World economy and international relations. 2, 3-12. (in Rus.)
8. Isachenko, T., 2015. Economic diplomacy in the conditions of political crisis. Vestnik St. Petersburg University. 3, 46-64. (in Rus.)
9. Rogozhina, N., 2013. Global environmental security: the position of the developing countries. World economy and international relations, 2, 3-11. (in Rus.)
10. Blaxekjer, L. O., 2016. New Practices and Narratives of Environmental Diplomacy. Available at: <http://www.e-ir.inf>.
11. Cabirol M., 2012. Fabius veut "une diplomatie économique" forte. La Tribune. Available at: <http://www.latribune.fr/19.07.2012>.
12. Carrier G. Economic diplomacy. The diplomat and the market / trans. with FR. – M.: Rosspen, 2003. – 296 p. (in Rus.)
13. Shatalov, B., 2009. Theory and practice of expansionism: Experience of strong powers – M.: Book House "Librokom". – p. 320-322. (in Rus.)
14. Bokhan, A., 2016. Consolidating diplomacy in ecologization of competitive relations // Herald KNTEU. – Vol. 6. – pp. 5-16.
15. Medvedev S., Tomaszow, I., 2010. Concept of global public goods: possibilities and limitations // World economy and international relations, 2, 38-47 (in Rus.)
16. Chumakov, A., 2006. Metaphysics of globalization. Cultural-civilization context: monograph. – M.: "Kanon+", pp. 474-475. (in Rus.)
17. Gensek OON Pan Gi Mun. 2015. Era of new opportunities. Available at: http://dt.ua/POLITICS/194484_.html/18.12.2015.
18. Paris climate conference: success or failure. Available at: www.ng.ru/ng_energiya/12.01.2016.
19. France. Finance. Banks. № 2345783. – Available at: <http://polpred.com/11.10.2017>.
20. Rifkin, J., 2014. The third industrial revolution: How horizontal interactions change the energy, economics and the world / ed. from english. – M.: Al'pina non-fixe. – 410 p. (in Rus.)
21. Switzerland. The electric power industry, 1994627. Available at: polpred.com/new.
22. Nobel laureate S. Alexievich tells about the accident at the Chernobyl nuclear power plant. Available at: inosmi.ru/social/13.04.2016 (in Rus.)
23. The new role of France in the Arctic. № 1926743. Available at: <http://polpred.com/07.09.2016>.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2018; 1(196): 12-19

УДК 330.111.62:33.012.332

JEL classification: P26, H 82, L 33

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2018/196-1/2>

В. Брановицький, канд. екон. наук, асист.

ORCID iD 0000-0002-4339-2214

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Київ

ПОЛІТИКА ВЛАСНОСТІ

Досліджується політика власності в Україні. Зроблено огляд поточної ситуації на державних підприємствах та їх ефективності. Проведено оцінку інституційних змін, продиктованих новим законом про приватизацію державного майна. Наведено заходи для підвищення ефективності управління державною власністю. Розглянуто позитивні аспекти активної приватизації та коло основних ризиків приватизаційного процесу.

Ключові слова: політика власності; приватизація; економічна політика; державна власність.

*З поганими законами і хорошими посадовцями
цілком можна правити країною.
Але якщо посадовці погані,
не допоможуть і найкращі закони
Отто фон Бісмарк*

Постановка проблеми. Майбутня реформа державної власності, на стадії незавершеності процесу роздержавлення, вимагає прийняття нової парадигми політики власності (ownership policy). Очищення держави від тягаря непрацюючого та негенеруючого прибутку власності є безальтернативним шляхом запуску механізму економічних перетворень. Правильно поставлені запитання для визначення цілей реформи є запорукою її успіху. Основні питаннями, які потребують відповіді:

- Для чого Україна володіє державними підприємствами?
- Які результати приватизації хоче отримати держава?
- Яким чином держава має реалізувати свої права власника?
- Як краще реформувати відносини власності заради відокремлення функцій управління та регулятора ринку?
- Які необхідні заходи для підвищення ефективності управління державною власністю?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти процесу приватизації та відносин власності розгля-

даються в роботах В. Гейця [1], О. Беляєва [2], О. Барановського [3], Я. Жаліла [4], В. Мандибури [5], І. Малого [6, 7], О. Пасхавера [8], А. Чухна [9], В. Якубенка [10, 11] та багатьох інших учених-економістів. Аналіз процесів приватизації знаходить відображення у працях зарубіжних авторів, зокрема таких, як: Л. Бельцерович [12], В. Колодко [13], Дж. Стігліц [14], В. Олсон [15], Д. Вудруф (Woodruff, David M.) [16], М. Фрідман [17].

Мета статті. Розглянути приватизацію як механізм економічних перетворень та першочергові заходи для успішної реформи державної власності.

Методологія дослідження. Методологія дослідження політики власності в Україні в цій статті ґрунтується на індуктивному й дедуктивному методі наукового пізнання та на принципах діалектичного, структурно-функціонального та емпіричного підходів, синтезу й аналізу наукової абстракції і формалізації, що власне й буде використано в роботі.

Виклад основного матеріалу. Ситуація на державних підприємствах (ДП) відповідно до офіційних даних Міністерства економічного розвитку й торгівлі України

(МЕРТУ) виглядає доволі невтішно. Ефективність капіталу 100 найбільших державних підприємств України за 2016 р. становить близько 2 % [18]. Попередні роки Незалежності України вона взагалі була від'ємного значення (див.рис. 1). Державний сектор продовжує займати занадто велику питому частку в економіці держави

порівняно з іншими країнами світу та Східної Європи [19, 20], яка на червень 2017 р. становила 15,8 % [21]. Щороку відбувається лише її еволюційне скорочення за рахунок стрімкого зменшення її значущості в абсолютних показниках та повільної ліквідації непрацюючих ДП.

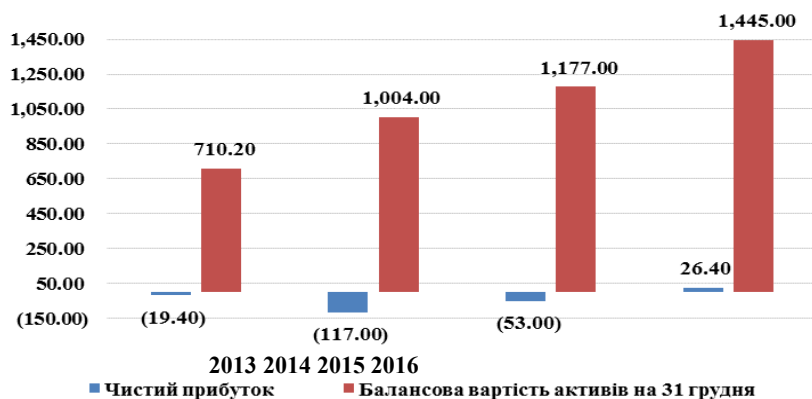

Рис. 1. Результати 100 найбільших державних підприємств України 2013–2016 рр.

Джерело: складено автором на основі даних МЕРТУ [18, 21, 22].

На сьогодні приватизаційні процеси Фонду державного майна України (ФДМУ) постійно зриваються, а плани приватизації не виконуються. Починаючи із 2015 р. приватизовано лише 48 підприємств на 3,6 млрд грн, при щорічному плані в 17 млрд грн [22]. Постає закономірне запитання: чому ж такий великий інтерес та супротив приватизації виникає з боку великого капіталу, найвищих представників виконавчої та законодавчої влади, органів місцевого самоврядування? Причина полягає в маніпулюванні з об'єктивним становищем справ на ряді підприємств та безкарній опортуністичній поведінці всіх зацікавлених суб'єктів. Особлива увага спрямована на підприємства, що представляють галузі генерації, видобувної промисловості, машинобудування та єдиних майнових комплексів з привабливими активами в вигляді земель-

них ділянок та нерухомості заради привласнення суспільного продукту, який генерується та утримується за рахунок платників податків.

Для розуміння поточних справ з об'єктами державної власності, правильним кроком було завершення МЕРТУ інвентаризації та поділу ДП, що підпорядковуються Кабінету міністрів України в кількості 3 444 на основні групи. Сам процес був проголошений як "triage" [25], що означає медичне сортування. Використання міждисциплінарного підходу, у даному випадку категорії "тріаж" для опису та поділу об'єктів за певними критеріями, демонструє не лише певний теоретико-методологічний підхід, а складність процесу формування економічної політики та відображає компроміс, якого було досягнуто в результаті погодження списку з усіма можливими сторонами конфлікту.

Таблиця 1. Стратегічне бачення МЕРТУ управління державними підприємствами

№ п/п	Перелік об'єктів державної власності стосовно підпорядкування КМУ, за критеріями поділу	Кількість ДП	Балансова вартість активів на червень 2017 р., млрд грн	% від вартості активів
1	Зона АТО та тимчасово окуповані території	559	45.1	2.65
2	Концесії (дороги, ліси, аеропорти і т. п.)	359	14.5	0.85
3	Ліквідація чи реорганізація ДП	1255	132.9	7.80
4	У державності залишаються казенні, стратегічні підприємства та державна інфраструктура	378	1322.3	77.60
5	Приватизація або передавання в комунальну власність 2017–2020 рр.	893	189.1	11.10
	Разом	3 444	1,704	100,00

Джерело: складено автором на основі даних МЕРТУ [26].

Відповідно до проведеного детального аналізу ДП і підготовки рекомендацій щодо переліку компаній для можливої приватизації, уряд планує залишити в державній власності: вікі Нафтогаз України, Укрзалізницю, Енергоатом, Укргідроенерго, Східний ГЗК, Укренерго, Укрхімтрансміак, КБ Південне, Завод 410, Південмаш, Антонов, Хартрон, ХГАПП. Критеріями відбору об'єктів загальнодержавного значення були [25]:

- об'єкти, необхідні для виконання державою своїх основних функцій, для забезпечення обороноздатності держави;
- надра, корисні копалини та природні ресурси загальнодержавного значення;
- емісійна система, системи створення та збереження золотовалютних резервів;
- об'єкти соціально розвитку, збереження й підвищення культурного, наукового потенціалу;
- об'єкти захисту від використання або розповсюдження небезпечних речовин;

- об'єкти, які забезпечують життєдіяльність держави в цілому;

- об'єкти інфраструктури загального користування.

Наступним важливим кроком є здійснення уповноваженим органом виконавчої влади публічного поділу ДП, що залишаються у власності держави, відповідно до рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) за цілями: ДП із комерційними цілями; ДП, які мають залишатися у власності держави; ДП із соціальним сектором; ДП із комерційними та особливими цілями.

У список підприємств, які рекомендовано до передавання в концесію, попали аеропорт "Бориспіль" і Львівський міжнародний аеропорт, а також регіональні служби автомобільних доріг (24 компанії) та лісні господарства (333 компанії). Також підлягають приватизації у 2017–2020 рр. підприємства з переліку 100 найбільших ДП України, зокрема:

- вугільна промисловість – ДП Вугільна компанія "Краснолиманська", ПАТ "Лисичанськвугілля", відокре-

млени підрозділи ДП "Красноармійськвугілля", "Селидів-вугілля", "Львіввугілля";

- електроенергетичний сектор – ПАТ "Центренерго", ВАТ "Запоріжжяобленерго", ПАТ "Миколаївобленерго", ПАТ "Хмельницькобленерго", ВАТ "Тернопільобленерго", ПАТ "Дніпродзержинська теплоелектроцентрально";
- сільськогосподарська галузь – ДП "Конярство України";
- транспортна галузь – ДП "МТП "Южний", ДП "МТП "Іллічівський", ДП "МТП "Одеський", ПрАТ "Українське Дунайське пароплавання";
- хімічна промисловість – ПАТ "Сумхімпром", ПАТ "Одеський припортовий завод";
- інші галузі – ДПАТ "Будівельна компанія "Укрбуд" [27].

Однак шлях багатозадачності без розуміння та розробки державної політики власності, яка б відповідала потребам сьогодення, є тупиковим. Оскільки в кінцевому результаті вона перетворюється на неформальне погодження змін нормативно-правового забезпечення з основними стейкхолдерами секторів економіки. Страх недопущення конфлікту інтересів та знаходження компромісу з ними веде до часткової втрати цілей приватизації.

Відповідно до цієї логіки, упущено важливий етап розробки нової та трансформації старої економічної політики у відносинах державної власності, а саме прийняття закону чи затвердження постанови як стратегії на рівні Кабінету міністрів України, який би надав відповіді на поставлені запитання у проблематиці статті. Кроки для впровадження стратегічного документа мають передбачати таке:

- 1) Підготовка аналітичної частини. Визначення основних державних цілей і дослідження проблем нормативно-правового забезпечення для розробки нової економічної політики в питанні реформуванні відносин державної власності. Першочергові заходи економічної політики власності розкрито в табл. 2.
- 2) Розробка, погодження та юридична експертиза для зміни інституційного поля в цілях формування нормативно-правового забезпечення процесу реформування політики власності.
- 3) Легітимізація. Проходження процедури легітимізації документа, яка відповідає чинному законодавству.
- 4) Здійснення моніторингу виконання політики власності, а саме – затверджених планів контролю на рівні уповноважених органів виконавчої влади.
- 5) Оцінка й коригування стратегії реформування політики власності.

Таблиця 2. Заходи підвищення ефективності політики власності в Україні

<p>Заходи підвищення ефективності політики власності на мікро- та макрорівні</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Приватизаційна стратегія. - Відокремлення функцій управління державною власністю від секторальної політики та нагляду й контролю. - Перезапуск приватизаційних процесів відповідно до нового ЗУ "Про приватизацію державного майна" (№7066) [28]. - Упровадження принципів корпоративного управління відповідно до рекомендацій G20/ОЕСР [29]. - Перехід на дуалістичну систему управління (Німеччина, Італія та Швейцарія) із плавним вектором руху на централізовану систему управління державністю (Польща, Норвегія, Швеція, Нідерланди, Данія) відповідно до рекомендації ОЕСР [29]. - Зняття монополії на регулювання непритаманих сфер виробництва. - Розробка рамкового документа про підвищення ефективності й реформування ДП. - Імплементувати директиви ЕС, що стосуються відносин власності. - Забезпечити відповідність документообороту та нормативно-правових актів. - Забезпечити прозорість, відкритість і гласність діяльності ДП. - Подолання дискримінаційних умов приватизації ДП, оренди майна, концесій, державно-приватного партнерства. - Установити політику регулювання виплат дивідендів для об'єктів державної власності. - Узгодження й підготовка нових нормативно-правових документів, які стосуються відносин власності. - Зняття мораторію на приватизацію та банкрутство ряду ДП нестратегічного значення. - Розширення повноважень Держаудитслужби України на ДП у сфері нагляду, контролю й ризик-менеджменту. - Розробка політики власності для ДП¹. - Спровадження процедури ліквідації й оренди майна ДП, а також комунальної власності. - Зобов'язати ДП провести незалежний фінансовий аудит до кінця 2018 р.². - Провести реструктуризацію й корпоратизацію ДП та державних банків з можливим розміщенням частини акцій (free float) на фондовій біржі³ чи продаж стратегічному інвестору. - Передбачити впорядкування роботи з арбітражними керуючими, коли йтиметься про велику кількість ДП. - Забезпечити повноцінну робочу мікроінституцію наглядових рад на ДП. - Серед незалежних експертів обов'язково передбачити в наглядовій раді представників вітчизняної Вищої школи кількістю 1–2 залежно від кількісного складу. - Запровадження систем електронної звітності ДП та її відкритості. - Розробити стратегічні цілі (КРІ) для державних підприємств. Затвердити методологію визначення КРІ на ДП як для керівників, так і для наглядових рад окремим наказом МЕРТУ чи постановою КМУ⁴. - Під інвестиційні та соціально орієнтовані договори використати практику безоплатної приватизації через 5–10 років об'єктів малої приватизації, банкрутів та занедбаних підприємств (досвід Східної Німеччини). - Комерціалізація діяльності ДП⁵. - Проведення відкритих конкурсів на вакантні посади керівників ДП. - Активне використання механізму похідного позову (акціонерів) (shareholders derivative action). - Приватизація ДП-обленерго лише після введення стимулюючого тарифоутворення (RAB-регулювання).
---	---

Джерело: складено автором.

¹ Наразі існує лише одна постанова, яка б відповідає даному змісту, а саме Постанова КМУ від 26 квітня 2017 р. № 351 Про затвердження основних засад здійснення державної власності щодо публічного акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" [30].

² Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 04.06.2015 № 390 "Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки" [31].

³ Рекомендовано буде розглянути для банків та ряду підприємств Варшавську чи Лондонську фондову біржу.

⁴ Особливе значення має зростання значення принципів корпоративного управління на ДП через вибудову мікроінституції наглядових рад. Необхідно надати розширені можливості для дій та прийняття участі в стратегічному плануванні й моніторингу діяльності наглядовим радам відповідно до рекомендації ОЕСР. Діяльність наглядових рад підлягає обов'язковому оцінюванню, а члени мають нести цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

⁵ Ефективність управління державною власністю, що визначається на основі діючих нормативно-правових актів (Постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832 "Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності" [32] та Наказ МЕРТУ від 15.03.2013 № 253 "Про затвердження Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності") [33] потребує доопрацювання, у частині комерціалізації діяльності ДП.

Усі етапи імплементації політики власності мають бути прозорими та побудованими на основі комунікаційної стратегії. Супроводжуватись із залученням PR-координатора, публічними виступами та роз'ясненнями представників влади для недопущення супротиву патерналістських і ретроградних поглядів політичних партій на будь-якій стадії. Усі дифірамби, присвячені продовженню утримання державою такої значної кількості об'єктів власності, мають бути піддані критичному огляду фактами та реальним станом справ на ДП.

У новому ЗУ "Про приватизацію державного майна" (№ 7066) [28], розробленому МЕРТУ та ФДМУ, зроблено спробу зрушити з мертвої точки приватизаційні процеси. У результаті планується до 2020 р. зменшити державний сектор економіки до 6 %, що виглядає занадто амбіційно, ураховуючи певний політичний опір. Основні положення ЗУ "Про Приватизацію державного майна" передбачають:

- Дeregуляцію процесу приватизація: замість семи основних законів стане один.
- Скорочення процесу приватизації із 9–12 місяців до 4–5 місяців.
- Зміна умов гарантійного депозиту із 5–20 % на 5 % або гарантія банку.
- Поділ підприємств на дві категорії (малі та великі) за вартістю активів до 250 млн грн і більше.
- Продаж ДП із вартістю до 250 млн грн через відкриті електронні аукціони.
- Використання принципів "голландського" аукціону при продажу ДП, на які буде відсутній попит.
- Залучення міжнародних і вітчизняних інвестиційних радників для продажу активів.
- Можливість використання міжнародного арбітражу чи права іншої іноземної країни.
- Обмеження участі країни агресора (Росії).
- Заборона на банкрутство підприємств, що підлягають приватизації.
- Приватизація непрофільних активів ДП.
- Збільшення терміну на due diligence (оцінка та ознайомлення інвестора з ДП перед можливою покупкою).
- Приватизація великих об'єктів за оцінкою інвестиційних банків⁶ а малих за балансовою вартістю.

Разом із тим, ЗУ "Про Приватизацію державного майна" є необхідним для виконання поставлених завдань і рекомендацій Міжнародного валютного фонду (МВФ). Це важливо для продовження макроекономічної стабільності на основі програми розширеного фінансування EFF (Extended Fund Facility), якій передувала програма stand-by МВФ. Не можливо не погодитися, що затягувати з роздержавленням не можна, але форсуюча приватизація без прописаної політики власності та стратегії приватизації ДП скоріше стане фінальним розпродажем державної власності за безцінь суб'єктам, які давно контролюють основні сектори економіки. Реформа державного сектору економіки та приватизація є в першу чергу забезпечення національного інтересу України, тому крім цілей боротьби із корупцією на ДП, зняття бюджетного навантаження, що вимірюється мільярдами втратами, підняття ефективності й оновлення ДП має включати обов'язковий фіскальний характер. Без упровадження й імплементації політики власності

⁶ Оцінка вартості активів інвестиційними банками, частіше всього, проводиться за: порівнянням світових аналогів у галузі; аналізом часових рядів минуле/прогнози; методом дисконтування грошових потоків (DCF); використанням витратного та доходного методу оцінки; премія за контроль.

відповідно до перелічених вище основних кроків та заходів, зазначених у табл. 2, недооцінка ринкової вартості ДП із переліку 100 найбільших ДП України очевидна. Разом із тим, позиція про абсолютну неліквідність держмайна та відсутність реальних фіскальних цілей у процесі приватизації є пристосуванням до поглядів лобістів та бізнесу. Ряд ДП може стати інвестиційно-привабливим – це підтверджує незалежне, світове й авторитетне інвестиційне видання Institutional Investor, що здійснювало опитування 214 менеджерів фондів у 154 інвестиційних компаніях. Україну обрали 32 % опитаних, таким чином вона очолила рейтинг найперспективніших країн для інвестицій у регіоні Європи, Близького Сходу та Африки (ЕМЕА) [34].

Залучення іноземних інвесторів через механізм приватизації, державно-приватного партнерства, корпоратизацію ДП із можливим проведенням IPO чи продаж стратегічному інвестору через Private equity – єдиний шлях для реалізації бюджетних цілей та реального залучення іноземного капіталу. Приватизація одного із найбільших і найстаріших польських банків – Рекао – є яскравим прикладом роботи такої схеми, коли частина акцій спочатку продавалась на біржі, а згодом, коли зацікавленість інвесторів була високою, держава продала контрольний пакет приватним інвесторам [33]. Цікавими об'єктами для іноземних інвесторів після реструктуризації є такі підприємства, як Укрзалізниця, Турбоатом, Центренерго, Укроборонпром, Укрспирт, Ощадбанк, Укрнафта, Приватбанк, Укргазбанк, Укрпошта, Укрексімбанк, аеропорт "Бориспіль", порти тощо. Однак, приватизація державних банків у короткостроковій перспективі виглядає більше спекулятивною, ніж реалістичною, незважаючи на можливий інтерес таких впливових міжнародних фінансових інституцій, як Європейський банк реконструкції та розвитку й Міжнародна фінансова корпорація (IFC). Разом із тим, даний польський досвід можна успішно використати в Україні на ряді підприємств.

Інвестиційний світ наразі переповнений вільними коштами та їх тенденція продовжує демонструвати зростання. Нещодавно, інформаційно-аналітичне агентство Bloomberg повідомило, що неінвестовані кошти всіх світових фондів на 1 вересня 2017 р. становили 963,3 млрд дол⁷ [36]. Цей фактор можна оцінювати як вікно можливостей для ДП та іноземних інвесторів. Оскільки дані ДП для інвесторів є недооціненими відповідно до їхньої потенційної вартості, а для України залучені кошти шляхом розміщення на IPO чи Private equity на міжнародних ринках капіталу в рази можуть перевершувати їхню сьогоднішню мізерну капіталізацію на Українській біржі (Турбоатом – близько 5 млрд грн [37], Центренерго – близько 4 млрд грн [38]).

⁷ Показовим буде, що згідно з даними НБУ, прямі іноземні інвестиції в Україну за січень – вересень 2017 р. становили лише 1,6 млрд дол. Це з урахуванням того, що величезна частина їх – реінвестовані кошти українських бізнесів.

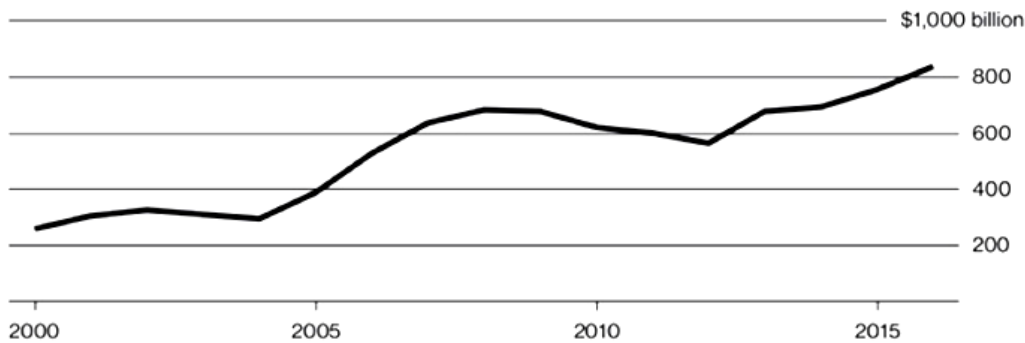

Рис. 1. Неінвестовані кошти всіх світових фондів на 1 вересня 2017 р.

Джерело: [12].

На сьогодні прикро констатувати, але наявні ресурси у вітчизняних недержавних пенсійних фондах, інститутах спільного інвестування, представників фондового ринку, компаній з управління активами (КУА) та приватних осіб не можуть забезпечити формування ринкового ціноутворення для ДП при розміщенні на Українській біржі. Теперішній низький рівень розвитку ринку капіталу в короткостроковій перспективі нездатний стати механізмом залучення коштів у реальний сектор економіки, як у свій час Варшавська фондова біржа через принципові відмінності у приватизаційних процесах Польщі та України. Цей ринковий механізм в Україні є недовірливим. Разом із тим, у середньостроковій перспективі активне розміщення міноритарних пакетів та вторинного розміщення ДП на вітчизняному фондовому ринку у формі приватизаційних аукціонів відповідно до чинного законодавства⁸ залишається можливим.

Стосовно решти зношених, не конкурентних ДП та підприємств банкрутів, вони мають бути у короткий проміжок часу приватизовані, ліквідовані (фактично хірургічно вилучені) чи передані стратегічному інвестору, навіть через приватизацію за мінімальну вартість чи безкоштовне передавання на основі інвестиційного договору. Держава мусить навчитися цінити, розпоряджатися та ефективно управляти своїми активами. Інституційне забезпечення політики власності є одним із важливих пріоритетом економічної політики.

Комунікаційна політика МЕРТУ постійно проводить активну роботу з роз'яснення та презентації можливих об'єктів приватизації. Короткий опис ДП для майбутньої приватизації розглянуто у матеріалі "Українські державні підприємства: Можливості приватизації (липень, 2015 р.)" [39]. Незважаючи на це, без оновлення політики власності, дерегуляції самого процесу приватизації, стратегії приватизації особливо прогресу очікувати не варто. Ефект від перезапуску приватизації як механізму економічних перетворень, із позиції політичної економії, передбачає:

- зменшення багатомільярдного бюджетного навантаження;
- вихід із корупційну лабіринту на ДП;
- приплив інвестицій у реальний сектор економіки;
- надходження коштів від приватизації у бюджет;

- підняття ефективності управління ДП, що залишаються в державній власності;
- зростання дивідендного доходу держави;
- додаткові податкові надходження;
- легітимізація власності;
- модернізація застарілих та зношених активів ДП;
- ринкові заробітні плати в державному секторі економіки;
- створення нових робочих місць на приватизованих підприємствах;
- прискорення темпів зростання промисловості та експортного потенціалу.

В основі розуміння держави є патерналізм, але він не досягається шляхом управління суб'єктами господарювання, оскільки в довгостроковому плані це веде до стагнації та інституційного застою. Забезпечення свободи вибору індивіда, політики ордолібералізму, захист прав та свобод громадян, національна безпека, макроекономічна стабільність, підтримка розвитку підприємництва та вкладень у людський капітал⁹, стале економічне зростання, якість інституцій – це основні характеристики патерналістичної держави сьогодні.

Висновки та дискусія. Отже, оновлена політики власності має бути спрямована не на прості рішення, не на копіювання чужих реформ, а на отримання максимального ефекту від повного запуску механізму економічних перетворень у майбутньому. Україна має створити власні кейси приватизаційних схем, де національні інтереси й безпека та економічна раціональність є основними критеріями для формування політики власності. Будь-яка примітивна мотивація у вигляді політичних дивідендів і марнославства та власного збагачення має жорстко обриватись та не стати на шляху розбудови вітчизняної економіки. Оскільки результат перерозподілу власності буде фактично остаточним завершенням легітимізації власності¹⁰. Разом із тим, заперечувати можливі процеси реприватизації на будь-якому історичному етапі еволюційного розвитку країни не потрібно, тому що злочинне привласнення власності, не виконання інвестиційних договорів має передбачати покарання та повернення об'єктів у державну власність. Прикладом може служити Польща, де протягом 2017 р. активно лобіюється закон про реприватизацію власнос-

⁸ На сьогодні приватизація АТ регулюється відповідно до Наказу Фонду державного майна України, Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку, а також Антимонопольного комітету України від 16.11.1998 № 2141/297/9 "Про затвердження Положення про порядок продажу в процесі приватизації на фондових біржах пакетів акцій акціонерних товариств" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0798-98/>

⁹ Вітчизняні вчені стверджують (В. Козюк, О. Длугопольський), що фіскальні стимули розвитку підприємництва, заохочення стартапів, підвищення якості інститутів та інвестиції в людський капітал є, хоч і стереотипними, проте необхідними для подолання негативного зачарованого кола зв'язку між олігархізмом і толерантними до ієрархій цінностями [40].

¹⁰ Детальне дослідження даного питання є в роботі "Легітимізація власності в умовах транзитивної економіки" [41].

ті. Це було приватизовано злочинними схемами на основі закону про реституцію нерухомості колишнім власникам. Під час якої, за оцінками постраждало, лише у Варшаві не менше 55 тис мешканців столиці. Таким чином, неповне врегулювання питання власності породжує зловживання та завдає суттєву матеріальну шкоду населенню країни.

Основні ризики при реформуванні політики власності, які необхідно врахувати та подолати в коротко- і середньостроковій перспективі є: 1) низька інвестиційна привабливість ДП; 2) кадровий голод у вигляді доступу до посад державних службовців і відсутність ринкової грошової мотивація; 3) супротив політичних партій; 4) маніпулювання та нагнітання ситуації серед населення лідерами суспільної думки й телеканалами; 5) ризики зловживання у процесі перерозподілу власності; 6) конфлікт інтересів із міноритарними та мажоритарними власниками, які здійснюють фактично безпосередній контроль діяльності ДП; 7) реприватизаційний дрейф, як наслідок привласнення на основі злочинних схем чи зміни політичної кон'юнктури; 8) низька ефективність управління ДП.

Список використаних джерел:

- Гець В. Деякі порівняльні ознаки трансформаційних моделей економіки України і Росії // Економіка України. – 2005. – № 5. – С. 14.
- Держава і перехідна економіка: механізм взаємодії / О. О. Беляев, А. С. Бебело, О. М. Комяков; Київ: нац. екон. ун-т. – К., 2003. – С. 190.
- Барановський О. Проблеми власності та легалізації капіталів і доходів в Україні / О. Барановський // Національна безпека і оборона. – 2004. – № 2. – С. 2–13.
- Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: моногр. / Я. А. Жаліло. – К.: НІСД, 2009. – С. 336.
- Мандибура В. О. Нормативно-правова складова інституційної архітектури державної форми власності / В. О. Мандибура // Економічна теорія. – 2005. – № 1. – С. 67–80.
- Малий І. Й. Інституціональні зміни системи розподілу економічних факторів у транзитивній економіці. – Режим доступу: http://etef.org.ua/docs/ET_04_1_56_uk.pdf.
- Малий І. Й. Розвиток економіки та держави: від політичної економії до науки управління / І. Й. Малий // Економічна теорія. – 2011. – № 4. – С. 7–18.
- Приватизація та реприватизація в Україні після "помаранчевої" революції / О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, К. М. Агеева. – К.: Міленіум, 2006. – С. 106.
- Інституціонально-інформаційна економіка: підручник / А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко; за ред. акад. А. А. Чухна. – К.: Знання, 2010. – С. 687.
- Якубенко В. Д. Множинні зв'язки інститутів власності, влади та управління у корпоративній вертикалі / В. Д. Якубенко // Наукові праці Донецьк. нац. техн. ун-ту. Серія: Економічна. Вип. 40 (1). – Донецьк: ДонНТУ, 2011. – С. 214.
- Якубенко В. Д. Структуризація прав та відносин власності / В. Д. Якубенко // Наукові праці Донецьк. нац. техн. ун-ту. Серія: Економічна. – Вип. 38 (2). – Донецьк: ДонНТУ, 2010. – С. 240.
- Socjalizm, kapitalizm, transformacja : szkice z przelomu epok / Leszek Balcerowicz / Warszawa // Wydawnictwo Naukowe PWN, 1997
- Kolodko, G. Economic Neoliberalism Became Almost Irrelevant; Transition. – 1998. – V. 9. – № 3.
- Стігліц Дж. Куди ведуть реформи? (К десятиліттю начала переходных процессов) // Вопросы экономики. – 1999. – № 7. – С. 23.
- Olson, V. Power and Prosperity: Outgrowing Communism and Capitalist Dictatorships. – New York: Basic books, 2000. – P. 60.
- Woodruff, David, M., 2004. Property rights in context: privatization's legacy for corporate legality in Poland and Russia. Studies in Comparative International Development, 38 (4). pp. 82-108. ISSN 0039-3606, Режим доступу: http://personal.lse.ac.uk/woodruff/_private/materials/property_rights_in_context_scid.pdf.
- Фридман М. Свобода выбирать: Наша позиция / М. Фридман, Р. Фридман / пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2007. – 356 с.
- Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 100 найбільших державних підприємств України за 2016 рік (уточнений). – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=141fbafc-abe3-4d18-8bbe-94bf889bcf26&title=100-NaibilshikhDerzhavnikhPidprimstvUkrainiZa2016-Rik>.
- Білик М. Д. Державний сектор економіки в зарубіжних країнах і проблеми національного сектора / М. Д. Білик, Т. О. Білик // Бізнес-Інформ. – 2014. – № 5. – С. 36–42.

20. Ярема О. Р. Макроекономічний аналіз впливу державного сектора на економічне зростання в Україні: дис. ... канд. екон. наук. – Львів, 2016. – С. 35. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/dis_yarema.pdf.

21. Питома вага державного сектору в економіці [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=UpravlinniaDerzhavnimSektoromEkononimikil>

22. Проект Закону "Про приватизацію державного майна". – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=227108b9-c288-4f96-8926-da72f1895fea&title=NatsionalnaRadaReformRozglianulaproektzakonuproprivatizatsiiderzhavnogomaina>.

23. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 100 найбільших державних підприємств України за 2015 рік / Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=f6738525-4eb4-4460-92b9-ab6e8ac9481&title=MinekononrozvitkuOpriludnilioNoviVitiProRezultatiRoboti100-NaibilshikhDerzhpidprimstvUkraini>.

24. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 100 найбільших державних підприємств України: результати 12 місяців 2014 року. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=40a27e1b-8234-43d3-a37f-c4c752729fca&tag=FinansovaZvitnistPidprimstv>.

25. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=901e0f3b-0298-4567-a1ff-6ac756c2bc9e&title=MinekononrozvitkuOpublikovalloBachenniaSchodoMaibutnogoDerzhpidprimstvTriag>.

26. Дорожня карта реформи сектору держпідприємств (Triage). – Режим доступу: https://issuu.com/mineconomdev/docs/triage_presentation_2_ukr_-_final.

27. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2015 року № 271 "Про проведення прозорої та конкурентної приватизації". – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/271-2015-%D0%BF>.

28. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Стратегічне бачення управління державними підприємствами. – Режим доступу: https://issuu.com/mineconomdev/docs/draft_law_on_privatization_ukr_-_fo.

29. OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015 Edition. – Режим доступу: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/governance/oecd-guidelines-on-corporate-governance-of-state-owned-enterprises-2015_9789264244160-en#_We2uFluCyM8.

30. Постанова КМУ від 26 квітня 2017 року № 351 Про затвердження основних засад здійснення державної власності щодо публічного акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України". Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/351-2017-%D0%BF>

31. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2015 № 390 "Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки". Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/390-2015-%D0%BF>

32. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832 "Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності". – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/832-2007-%D0%BF>.

33. Наказ МЕРТУ від 15.03.2013 № 253 "Про затвердження Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності". – Режим доступу: http://meold.kmu.gov.ua/minec/control/uk/publish/printable_article?art_id=199988.

34. Ukraine Tops EMEA List for Potential Investment. – Режим доступу: <https://www.institutionalinvestor.com/article/b1505pwjbx4g03/ukraine-tops-emea-list-for-potential-investment>.

35. Бялас М. Приватизація державних підприємств у Польщі – зрада чи перемога? – Режим доступу: <http://spm.ucu.edu.ua/2016/05/27/privatizatsiya-derzhavnih-pidpryemstv-u-polshhi-zrada-chy-peremoga>.

36. Why Private Equity Has \$963 Billion in Dry Powder. – Режим доступу: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-09-01/why-private-equity-has-963-billion-in-dry-powder-quicktake-q-a>.

37. Українська біржа. – Режим доступу: <http://www.ux.ua/ua/issue.aspx?code=TATM>.

38. Українська біржа. – Режим доступу: <http://www.ux.ua/ua/issue.aspx?code=CEEN>.

39. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Українські державні підприємства: Можливість приватизації (липень, 2015). – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a90b8e5d-f3ef-4fea-91d2-3f2b5c49e486&title=MinekononrozvitkuTaFdmuPrezentuvalliNoviiZakonoproektproPrivatizatsii>.

40. Вплив дистанції влади та ціннісних орієнтирів на олігархізм та розвиток кроні-секторів у сучасних економічних системах / В. Козюк, О. Дрогопольський // Вісн. Київ. ун-ту. Економіка. – 2017. – Вип. 4. – С. 30–37. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2017/193-4/5>.

41. Легітимізація власності в умовах транзитивної економіки / В. Брановицький // Вісн. Київ. ун-ту. Економіка. – 2015. – Вип. 2. – С. 100–105. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/16>

Received: 09/11/2017

1st Revision: 12/11/2017

Accepted: 25/11/2017

Author's declaration on the sources of funding of research presented in the scientific article or of the preparation of the scientific article: budget of university's scientific project

В. Брановицкий, канд. экон. наук, асист.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Київ, Україна

ПОЛИТИКА СОБСТВЕННОСТИ

Исследуется политика собственности в Украине. Сделан обзор текущей ситуации на государственных предприятиях и их эффективности. Проведена оценка институциональных изменений, продиктованных новым законом о приватизации государственного имущества. Описаны меры для повышения эффективности управления государственной собственностью. Рассмотрены положительные стороны активной приватизации и круг основных рисков приватизационного процесса.

Ключевые слова: политика собственности; приватизация; экономическая политика; государственная собственность.

V. Branovitskiy, PhD in Economics, Assistant

Kyiv National Economics University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

OWNERSHIP POLICY

The article examines the ownership policy in Ukraine. It makes a survey of the following: the current situation at state-run enterprises and their efficiency; the key criteria of the classification of state-run enterprises for the privatization for the period of 2017-2020. The article evaluates the institutional changes coming from a new law on the privatization of state-owned property in Ukraine. It reveals the stages of making the ownership policy as a state strategy. It describes the measures meant to raise efficiency in the area of the public property management. The article assesses the state of play of the stock market in Ukraine as a mechanism to attract money to the real economy. It recommends attracting foreign investment to the public sector of economy following the restructuring process via IPO or sale to a strategic investor (Private equity). It considers the positive aspects in the completion of active privatization and the scope of the main privatization risks.

Key words: ownership policy; privatization; economic policy; state property.

References (in Latin): Translation / Transliteration/ Transcription

- Heyets' V., 2005. Some comparative features of the transformational models of the economy of Ukraine and Russia]. *Economy of Ukraine*, 5, p. 14.
- Belyaev O. O., Bebelo A. S., Komyakov O. M., 2003. The state and transition economy: the mechanism of their interaction, *Kiev National economy university*, p. 190.
- Baranov's'kyi, O. A. 2004. The problems of the legal regulation of legalization of fund and income in Ukraine. *National security and defense*, 2. – pp. 2–13.
- Zhalilo Ya., 2009. A Theory and Practice of forming an efficient and economical strategy of State. Monography. – P. 336.
- Mandybura, V. O., 2005. Regulatory and Legal Constituent of the Institutional Architecture of the State Ownership. *Economic Theory*, 1. – pp. 67–80.
- Malyi I. Y. 2004. Institutional changes in the system of distribution of economic factors in a transitive economy. Available at: http://etef.org.ua/docs/ET_04_1_56_uk.pdf.
- Malyi I. Y., 2004. Development of the economy and the state: from political economy to the science of management. *Economic theory*, 1, pp. 56–68.
- Paskhaver Y. O., Verkhovodova L. T., Agaev K. M., 2006. Privatization and reprivatization in Ukraine after the Orange Revolution. In *The superstructure: Center for Economic Development*, pp. 106–142.
- Chukhno A. A., Leonenko P. M., Yukhimenko P. I. 2010. *Institutional and Information Economics*. p. 687.
- Yakubenko, V. D. 2011. Multiple Relationships between institutions of Ownership, Power and Administration in the Corporate Vertical. *Scientific papers of Donetsk National Technical University. Series: economical. Whip 40-1*, p. 214.
- Yakubenko V. D. 2010. Structuring the Rights and Property Relations. *Scientific papers of the Donetsk National Technical University. Series: economical*, pp. 240-250.
- Leszek Balcerowicz. 1997. Socialism, capitalism, transformation: sketches from the turn of the epoch/ Warszawa.
- Kolodko G. 1998. Economic Neoliberalism Became Almost Irrelevant. *Transition*, 9(3), p. 3.
- Stihlits Dzh. 1999. Where are the reforms going to. *Questions of economy*, 7, p. 23.
- Olson, V. 2000: Outgrowing Communism and Capitalist Dictatorships. *Power and Prosperity*, p. 60.
- Woodruff, David, M. 2004. Property rights in context: privatization's legacy for corporate legality in Poland and Russia. *Studies in Comparative International Development*, 38 (4). pp. 82-108. ISSN 0039-3606, – Available at: http://personal.lse.ac.uk/woodruff_private/materials/property_rights_in_context_scid.pdf.
- Frydman M., Frydman R. 2007. Freedom to choose: Our position, p. 356.
- Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. 2016. 100 largest state enterprises of Ukraine for 2016 (specified). – Available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=141fbafe-abe3-4d18-8bbe-94bf889bc26&title=100-NaibilshikhDerzhavnikhPidprimstvUkrainiZa2016-Rik>.
- Bilyk M. D., Bilyk T. O. 2014. The State Sector of Economics in Foreign Countries and Problems of the National Sector. *Biznes Inform.* 5. pp. 36–42.
- Yarema, O. R. 2016. Macroeconomic analysis of the influence of the public sector on economic growth in Ukraine. Dissertation. p. 35. – Available at: http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/dis_yarema.pdf.
- The share of the public sector in the economy. – Available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=UpravlinniaDerzhavnimSektoromEkononikil>.
- Project of Law "About privatization of State Property". – Available at: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=227108b9-c288-4f96-8926-da72f1895fea&title=NatsionalnaRadaReformRozglianulaproektzakonuuprivatizatsiiderzhavnogomaina>.
- Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. 2015. 100 largest state enterprises of Ukraine for 2015. Available at: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=f6738525-4eb4-4460-92b9-ab6ef8ac9481&title=MinekonomrozvitkuOpriludniloNoviZvitiProRezultatiRoboti100-NaibilshikhDerzhpidprimstvUkraini>.
- Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. 2014. 100 largest state enterprises of Ukraine: results of 12 months of 2014. Available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=40a27e1b-8234-43d3-a37f-c4c752729fca&tag=FinansovaZvitnistPidprimstv>.
- Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine 2017. Vision of the future of Triage state enterprises. – Available at: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=901e0f3b-0298-4567-a1ff-6ac756c2bc9e&title=MinekonomrozvitkuOpublikovaloBachenniaSchodoMaibutnogoDerzhpidprimstvTriag>.
- Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine Roadmap for reform of the state-owned enterprises sector (Triage), 2017. – Available at: https://issuu.com/mineconomdev/docs/triage_presentation_2_ukr_-_final.
- Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, 2015. No. 271. On conducting transparent and competitive privatization. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/271-2015-%D0%BF>.
- Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. Strategic vision of management of public enterprises. – Available at: https://issuu.com/mineconomdev/docs/draft_law_on_privatization_ukr_-_fo.
- OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015 Edition. – Available at: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/governance/oced-guidelines-on-corporate-governance-of-state-owned-enterprises-2015_9789264244160-en#We2uFluCyM8.
- CMU resolution, 2017. No. 351. About Approval of the Basic Principles of State Ownership in Public Joint Stock Company "National Joint-Stock Company" Naftogaz of Ukraine. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/351-2017-%D0%BF>.

31. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. 2015. № 390 Some issues of audit of economic entities of the state sector of the economy. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/390-2015-%D0%BF>

32. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. 2007. № 832. About Approval of the Procedure for Controlling the Execution of Functions for the Management of State-owned Objects of Property and the Criteria for Determining the Effectiveness of Management of State-Owned Objects. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/832-2007-%D0%BF>.

33. Resolution of the MERTU. 2007. On Approval of Methodological Recommendations for the Application of the Criteria for Defining the Effectiveness of Management of State-Owned Objects. – Available at: http://meold.kmu.gov.ua/minec/control/uk/publish/printable_article?art_id=199988.

34. Ukraine Tops EMEA List for Potential Investment. 2017. – Available at: <https://www.institutionalinvestor.com/article/b1505pwjbx4g03/ukraine-tops-emea-list-for-potential-investment>.

35. Byalas M. Privatization of state-owned enterprises in Poland – betrayal or victory. – Available at: <http://spm.ucu.edu.ua/2016/05/27/pryvatyzatsiya-derzhavnyh-pidpryyemstv-u-polshhi-zrada-chy-peremoga/>

36. Why Private Equity Has \$963 Billion in Dry Powder. – Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-09-01/why-private-equity-has-963-billion-in-dry-powder-quicktake-q-a>.

37. Ukrainian exchange. – Available at: <http://www.ux.ua/ua/issue.aspx?code=TATM>.

38. Ukrainian exchange. – Available at: <http://www.ux.ua/ua/issue.aspx?code=CEEN>.

39. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. 2015. Ukrainian state-owned enterprises: Opportunities for privatization. Available at: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a90b8e5d-f3ef-4fea-91d2-3f2b5c49e486&title=MinekonomrozvitkuTaFdmuPrezentuvaliNoviiZakonoproektproPrivatizatsii>.

40. Kozyuk V., Dluhopol's'kyi O. 2017. Influence of the distance of power and value orientations on oligarchism and the development of crown sectors in modern economic systems. Bulletin of the Taras Shevchenko National Taras Shevchenko University. Vol. 4. pp. 30–37. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2017/193-4/5>.

41. Branovytskiy V.V. 2015. Legitimization of ownership in the conditions of transition economy. Bulletin of the Taras Shevchenko National Taras Shevchenko University, Economy. Vol. 2. – pp. 100–105. DOI: [dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/16](https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/16).

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2018; 1(196): 19-26

УДК 658.114:06.05

JEL classification: D86, K40, L33, P35

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2018/196-1/3>

М. Воробйова, асп.

ORCID iD 0000-0001-9282-0628

Одеський національний економічний університет, Одеса

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Досліджено процедуру прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства, що склалася в Україні. Комплексно розглянуто три послідовні етапи підготовки до реалізації проєктів партнерської взаємодії держави та бізнесу. Визначено головні недоліки кожного з етапів та надано пропозиції щодо їх удосконалення.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; приватний партнер; процедура; проєкт; ефективність.

Постановка проблеми. Реалізація проєктів у рамках державно-приватного партнерства (далі – ДПП) являє собою ефективний механізм партнерської взаємодії державного та приватного секторів, який дозволяє вирішити численну кількість проблем соціально-економічного характеру, шляхом подолання обмеженості фінансових ресурсів, перерозподілу ризиків між учасниками, залученням новітніх технологій та досвідчених спеціалістів. У той же час, успішна реалізація механізму залежить від дотримання певних процедур започаткування, а у подальшому – і реалізації проєктів ДПП. Це, у свою чергу, зумовлює необхідність визначення умов, які забезпечують ефективний розвиток механізму реалізації державно-приватного партнерства, зокрема, вимагає чіткої конкретизації процедура підготовки інвестиційних проєктів, організації їх вибору державним партнером з урахуванням різноманітних критеріїв, а також процедура реалізації проєктів ДПП із подальшим контролем їх успішності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей механізму партнерської взаємодії державного та приватного секторів присвячені численні праці як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Так, загальні питання, пов'язані з підготовкою, розробкою й реалізацією проєктів ДПП знайшли своє відображення, наприклад, у працях Н. М. Бондаря, Т. А. Навроцької [1], Л. І. Тараш, І. П. Петрової [2]. Проблематиці оцінювання ризиків проєктів ДПП присвячено роботу С. Науменкової, С. Міщенко, Є. Тіщенко [3]. Складові оцінювання ефективності проєктів ДПП із позиції влади описані Н. Сментіною, Н. Клевцевич [4]. Разом із тим зазначимо, що проблематику державно-приватного партнерства є об'єктом постійної уваги таких науковців, як

В. Г. Варнавський, А. О. Родін, Д. С. Бондаренко, О. О. Ходирєв, О. М. Вінник, Г. В. Беліцька, В. Є. Сазонов, І. В. Запатріна, Н. О. Ігнатюк, В. А. Кабашкіна. Попри значну увагу науковців цього механізму, складність питання прийняття рішення про здійснення ДПП та недостатність відображення у наукових дослідженнях окремих складових цієї загальної процедури, особливо з урахуванням змін та викликів сучасності, зумовлює потребу в подальшому вивченні проблеми.

Методологія дослідження. Інформаційною основою дослідження служили праці українських і зарубіжних учених із проблематики ДПП, нормативно-правові акти, що регламентують відносини між партнерами. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи пізнання, а саме: методи аналізу, синтезу, конкретизації – для визначення концептуальних аспектів процедури ініціації та реалізації проєктів ДПП, виділення базових етапів підготовки до реалізації проєктів ДПП; метод наукової абстракції – для окреслення найсуттєвіших недоліків партнерської взаємодії державного й приватного секторів, що вимагають свого вирішення в межах окремих етапів загальної процедури прийняття управлінських рішень; метод узагальнення – для розробки рекомендацій з усунення окреслених недоліків загальної процедури прийняття рішення про здійснення ДПП; системно-структурний метод – для удосконалення механізму реалізації ДПП у частині відбору проєктів, аналізу ризиків, оцінювання ефективності з додаванням концепції компаратора державного сектору.

У зв'язку із вищевикладеним **метою статті** є дослідження процедури прийняття рішення про здійснення ДПП, що склалася в Україні, розкриття змістовності всіх її